

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1916.

Första kammaren.

Nr 77.

Lördagen den 27 maj, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7,30 e. m.

Anmäldes och bordlades:

konstitutionsutskottets utlåtande nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om ändrad lydelse av 18 § 1, 2, 8, 9, 31, 44 och 52 punkterna i lagen om val till riksdagen;

statsutskottets utlåtanden och memorial:

nr 128, i anledning av riksdagens år 1915 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1914;

nr 129, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående folk-skoleseminariets i Luleå utvidgning till dubbelseminarium samt inrättande av preparandkurs vid samma seminarium jämte i ämnet väckta motioner;

nr 130, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade grunder för anordnande av undervisning i fortsättningsskola;

nr 131, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfälligt lönetillägg åt viss personal av lägre grad vid statens järnvägar jämte i ärendet väckta motioner; och

nr 132, om anvisande av de i regeringsformens 63 § föreskrivna kreditivsummor;

bankoutskottets utlåtanden:

nr 52, angående vissa framställningar rörande tionde huvudtiteln, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna;

nr 53, i anledning av väckt motion angående understöd åt vissa folkskolläraäränkor; och

nr 54, i anledning av väckt motion angående bearbetning m. m. av viktigare in- och utländskt riksdagstryck;

jordbruksutskottets utlåtanden och memorial:

nr 97, i anledning av väckt motion om anslag till bekostande av undersökning beträffande vissa malmfyndigheter å kronojord m. m.;

nr 98, angående ersättning till kanslisekreteraren L. Berglöf, vilken såsom särskild föredragande och sekreterare biträtt utskottet vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition angående åtskilliga med den pågående avvitrningen inom Västerbottens läns lappmark sammanhängande förhållanden samt en i ämnet väckt motion; och

nr 99, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut angående försäljning av den inom staden Marstrands hamnområde belägna Hedvigsholmen eller Kvarnholmen m. m.; ävensom

första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 19, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning rörande lämpligheten att vid fastställelse av taxor för trafik å enskilda järnvägar meddela vissa föreskrifter m. m.

*Ang. bestri-
dande av kost-
nader för
neutralitets-
vakt m. m.*

Fortsattes behandlingen av konstitutionsutskottets memorial, nr 17, angående fullbordad granskning av de i statsrådet förda protokoll.

Herr von Zweigbergk: Innan konstitutionsutskottets dechargebetänkande definitivt avföres från kammarens bord, tillåter jag mig att fästa uppmärksamheten på ett par punkter, som förekomma i reservationsavdelningen, nämligen punkterna 5 och 6, och som det må tillåtas mig att beröra i ett sammanhang. Det finnes nämligen mycket som är gemensamt för de båda här ifrågavarande ärendena. I båda fallen gäller först och främst att besluten — jag skulle vilja säga obestridd — innebära intrång på riksdagens finansmakt. Det förhåller sig vidare så i båda dessa fall, att de av reservanterna anförda anledningarna till anmärkning emot regeringen icke beröra själva åtgärderna, som det här är fråga om, med andra ord, den konstitutionella frågan förekommer här så att säga renodlad. Det är vidare så, att innan dessa ärenden nu kommit före inför kammaren, hava de närmast ansvarige föredragandena varit i tillfälle och haft anledning till att, jag vågar säga mer än halvvägs inför riksdagen erkänna, att ifrågavarande ärenden icke fått en tillfredsställande konstitutionell behandling. Och slutligen för det fjärde ligger ärendet så, att trots allt detta hava högerrepresentanterna inom konstitutionsutskottet icke ansett sig böra eller kunna biträda de anmärkningar, som framförts och som uteslutande gå ut på att söka garantier mot ett upprepande av det intrång på riksdagens finansmakt, som här förekommit.

Då de omhandlade ärendena i sin sakliga del helt nyligen varit föremål för en uttömmande behandling inom riksdagen, skall jag icke ingå på någon närmare redogörelse, utan tillåter mig endast en mycket kort rekapitulation.

Det förra gäller förskottering av medel under förra delen av år 1915 för neutralitetskostnadernas bestridande. Det torde nu vara allmänt känt och erkänt att det kreditiv som 1914 års senare

riksdag hade utställt, var för ändamålet utnyttjat, och likaså att utgifter föreläge, för vilka icke heller det lilla kreditivet, som lyftats två dagar före riksdagens sammanträde, räckte till. Kungl. Maj:t bemyndigade icke desto mindre statskontoret att för ändamålet rekquirera medel från riksgäldskontoret, avseende åtgärder, rörande vilka uppenbarligen icke något som helst beslut eller någon anvisning förelåg från riksdagens sida. Fallet synes sålunda ovanligt klart.

Det andra fallet är om möjligt ännu klarare. Det gäller det s. k. ordinarie vapenanslaget, i fråga om vilket de militära myndigheterna hade påvisat, att den nya härordningen på denna punkt krävde större anslag, än som utgått under den gamla härordningens tid, en framställning som emellertid icke föranledde dåvarande krigsministern, nuvarande statsministern, att vidtaga någon ändring. I slutet av 1915 inlämnade tillsatta kommittéer för utarbetande av nytt skjutreglemente sitt betänkande, och vederbörande militära myndigheter fäste ånyo uppmärksamheten på, att tillämpningen av detta reglemente måste föra med sig ökade utgifter på ifrågavarande anslag, vilken ökning skulle komma att uppgå till mer än en halv miljon kronor. Anslaget är ett reservationsanslag, som sålunda icke får överskridas, och då Kungl. Maj:t utfärdade reglementet och satte igång med dess tillämpning, företogs sålunda med öppna ögon en åtgärd, som måste medföra ett så högst betydligt överskridande av ett anslag, som icke får överskridas.

Under årets remissdebatt den 24 januari i andra kammaren yttrade hans exc. statsministern på grund av anmärkning rörande det förra av här påpekade ärenden, att han ville »kort och allmänt tillbakavisa den anklagelsen, att regeringen skulle vilja trycka riksdagen tillbaka eller inverka menligt på riksdagens grundlagsenliga, konstitutionella ställning». Denna förklaring är naturligtvis obetingat till troendes, och man har att fatta saken så, att ingen ond *avsikt* uti ifrågavarande hänseende föreligger. Att emellertid vid utförandet den goda avsikten icke kommit till sin rätt, har senare i olika sammanhang uttryckligen vidgåtts av de departementschefer som närmast haft med dessa frågor att göra. Sålunda anförde herr finansministern vid samma remissdebatt, att anordningen rörande förskottering av medel under förra delen av 1915 måste förefalla »något egendomlig, minst sagt, om man icke kände därmed sammanhängande förhållanden». Med dessa »därmed sammanhängande förhållanden» menade han, efter vad som framgår av hans yttrande, först och främst att det måste hava varit för riksdagen känt, att tillgängliga medel för bestridande av neutralitetskostnaderna icke kunde räcka till för de fortsatta utgifterna under 1915. I vad mån en sådan insikt förelåg hos riksdagens medlemmar, är icke gött att uttala sig om, men jag tror, att finansministern överdrivit riksdagsmännens förmåga att genomskåda ställningen. I alla fall är det uppenbart, att förekomsten av en sådan insikt icke

Ang. bestridande av kostnader för neutralitetsvakt m. m.
(Forts.)

Ang. bestri-
dande av kost-
nader för
neutralitets-
vakt m. m.
(Forts.)

medförde konstitutionell befogenhet att utanordna medel utan riksdagens medgivande.

Herr finansministern anförde vidare såsom försvar för åtgärden i fråga, att, efter överenskommelse, till statsutskottets ordförande avlämnades rapporter rörande fortskridandet av de utbetalningar, som krävdes för neutralitetskostnaderna. Det blev under debatten fullt klart, att statsutskottet icke lämnat sin ordförande något uppdrag att i detta avseende företräda statsutskottet och sålunda ännu mindre riksdagen. Det upplystes också, att ordföranden icke inför statsutskottet lämnat någon som helst redovisning för de uppgifter, han sålunda mottagit. Det är omöjligt att se, huru denna anordning på något sätt kunde befria regeringen från att förskaffa sig bemyndigande från riksdagen för de utgifter, som här komma i fråga.

Till slut, och det är kanske det som ådragit sig största uppmärksamheten, har det påståtts, att statsregleringsskrivelsen den 29 maj 1915 skulle medföra ett bemyndigande för regeringen att verkställa utbetalningarna ifråga. Det torde vara högst oegentligt att kalla den mycket egendomliga passusen uti ifrågavarande regleringsbrev för ett »bemyndigande», men i varje fall är det uppenbart, att ett sådant bemyndigande endast kunde avse framtiden, icke de åtgärder, som vidtagits redan ett par månader tidigare.

I fråga åter om vapenanslaget har det förekommit, att herr krigsministern den 17 maj i år i andra kammaren, då detta anslag var före till behandling, anförde, att han vid beslutets fattande ingalunda hade förbisett, att detta sätt att fastställa den nya skjutinstruktionen kanske kunde föranleda »vissa konstitutionella erinringar». Däri måste ju anses ligga inneburet ett ganska klart erkännande av medvetande, att här nog företagits något, som icke var i riktigt god ordning.

När nu ärendet låg i detta skick, d. v. s. så att avvikelserna från konstitutionell ordning och gällande praxis hade av regeringens medlemmar på angivet sätt erkänts, förefaller det som om det bort vara en mycket enkel och naturlig sak för konstitutionsutskottet att fastställa detta förhållande i syfte att för framtiden vinna garantier mot upprepande. Så har emellertid icke skett. Högerrepresentanterna i utskottet hava vägrat att biträda en ditåt syftande anmärkning.

Rörande skälen därtill hava de i huvudsak åberopat de exceptionella förhållanden som rådde, då besluten fattades och åtgärderna vidtoges. Det låter sig dock svårigen göra att åberopa världskriget såsom grund för de inkorrektheter i konstitutionellt avseende, som utmärka förevarande ärendets behandling. Det är omöjligt att hävda denna force majeure-uppfattning i fråga om förskotten för neutralitetskostnadernas betäckande, vid det förhållande, att regeringen under 1914 gått fram efter en annan linje och begärt kreditiv för ändamålet, som den även välvilligt fått av riksdagen, och yt-

termerna vid det förhållande, att regeringen i år valt samma väg som 1914, sålunda med uppgivandet av den i många avseenden olyckliga 1915 års politik, vilken, såsom även blivit påpekat, på olika punkter utmärkts av bristande god vilja att anordna samarbetet med riksdagen på sådant sätt, att det ömsesidiga förtroendet kunde bevaras. Vad återigen vapenanslaget angår, förhåller det sig därmed så, att det ökade belopp, som här behövdes, icke hade något direkt sammanhang med krigstillståndet i världen, utan var en enkel och direkt konsekvens av 1914 års nya härorganisation. Det synes sålunda icke vara möjligt att motivera underlåtenhet att här konstatera ingrepp på riksdagens finansmakt genom en hänvisning till världskriget.

Sanningen är — högerrepresentanterna i konstitutionsutskottet torde kunna bekräfta det — att vänstersidan på andra punkter visat all villighet att taga hänsyn till de exceptionella förhållanden, som rått under det år, som här varit föremål för granskning. På denna grund hava — det kan väl sägas utan att förråda någon hemlighet — åtskilliga anmärkningsanledningar fått förfalla. Men det har synts oss vänstermän i konstitutionsutskottet, som om det varit omöjligt att rörande ifrågavarande mål i det utrikespolitiska läget finna berättigande för utebliven anmärkning gent emot missförhållanden och konstitutionella missgrepp av så påtaglig och i det stora hela erkänd natur. Det skulle för mig vara en stor tillfredsställelse, om mitt upptagande av frågan nu kunde giva anledning till sådana förordningar att det icke för framtiden skall kunna sägas, att hela det stora och mäktiga högerpartiet numera har släppt omvårdnaden om riksdagens finansmakt. Vi på vänstersidan ha emellertid ansett oss göra vår enkla plikt, då vi sökt i vad på oss ankommer bevara riksdagens makt för framtiden oförkränkt på områden där hittills aldrig medgivits någon regering att träda för nära utan att protester hava kommit.

Herr Cla son: Det vore mycket att invända mot den siste ärade talarens anförande, men då jag för min del anser mycket bestämda skäl tala mot en debatt rörande reservationsvis framställda anmärkningar i ett dechargebetänkande, skall jag icke närmare inlåta mig på de berörda frågorna. Blott det vill jag säga, att om man vill påstå, att riksdagens finansmakt på något sätt blivit bragt i fara, genom vad som passerat i dessa frågor, så begår man ett misstag.

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets den 23 och 24 innevarande månad bordlagda utlåtande, nr 90, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning till Stockholms läns landsting av ett område av kronoegendomen Mörby i Stockholms län.

Ang. försäljning av ett område av kronoegendomen Mörby.

I en till riksdagen den 24 mars avlåten, till jordbruksutskottets förberedande handläggning hänvisad proposition, nr 141, hade Kungl.

Ang. försäljning av ett område av kronoegendomen Mörby.
(Forts.)

Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att ett å en av förste lantmätaren M. Jungquist den 1 juli 1915 upprättad karta över en del av kronohemmanet $1\frac{1}{8}$ mantal Mörby nr 1 i Danderyds socken av Stockholms län upptaget område om 17,16 hektar finge från nämnda kronoegendom försäljas till Stockholms läns landsting mot en köpeskilling av 36,000 kronor och i övrigt på av domänstyrelsen föreslagna villkor.

I en inom andra kammaren väckt motion, nr 265, av herr *Molin* i Södertälje, hade hemställts, att ett å en av förste lantmätaren M. Jungquist den 1 juli 1915 upprättad karta över en del av kronohemmanet $1\frac{1}{8}$ mantal Mörby nr 1 i Danderyds socken av Stockholms län upptaget område om 17,16 hektar finge från nämnda kronoegendom försäljas till Stockholms läns landsting mot en köpeskilling av 1,000 kronor per hektar och i övrigt på av domänstyrelsen föreslagna villkor.

I nu föredragna utlåtande hade utskottet på återopade skäl hemställt, att riksdagen måtte, med avslag å herr *Molins* i Södertälje ifrågavarande motion, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning medgiva, att ett å en av förste lantmätaren M. Jungquist den 1 juli 1915 upprättad karta över en del av kronohemmanet $1\frac{1}{8}$ mantal Mörby nr 1 i Danderyds socken av Stockholms län upptaget område om 17,16 hektar finge från nämnda kronoegendom i och för lasarettsanläggning eller för annat därmed jämförligt allmännyttigt ändamål försäljas till Stockholms läns landsting mot en köpeskilling av 36,000 kronor och i övrigt på av domänstyrelsen föreslagna villkor samt under iakttagande dels att genom upplåtelsen någon kränkning ej finge ske i den angränsande egendomen Kjevinge för närvarande tillkommande rätt till fri utfartsväg över kronoegendomens mark, dels ock att upplåtelsen ifråga icke finge verka rubbning i de av tjänstemannasamhällets vid Mörby egnahemsförening m. b. p. a. på sätt ovan nämnts för närvarande åtnjuta förmåner eller andra enligt Kungl. Maj:ts ovanberörda beslut föreningen tillkommande rättigheter.

Reservation hade avgivits av herrar *Holmquist* och *Lindblad, Ernst*, vilka likväl ej däri framlagt sin mening.

Herr *Holmquist*: Som av utlåtandet framgår, har jag vid detsamma fogat en reservation, och jag skall be att med några ord få angiva, vad som ligger bakom densamma.

Kungl. Maj:t har föreslagit, att Stockholms läns landsting skulle mot viss köpeskilling och på övriga i propositionen angivna villkor få förvärva ett område, som är närmare angivet, *med full äganderätt*. Utskottet har å sin sida dels i motiveringen och dels i klämman förklarat, att utskottet icke har något att erinra mot en upplåtelse av området till Stockholms läns landsting men tillagt »*för uppgivet eller*

annat därmed jämförligt allmännyttigt ändamål». För det första är det något egendomligt, beträffande den av utskottet använda motive- ringen, som även i denna del återkommer i klämman, att då landsting- et begär att förvärva ett område för ett lasarett, riksdagen skulle förklara, därest utlåtandet godkändes, att landstinget får detta om- råde »för att där bygga ett lasarett eller för annat därmed jämförligt allmännyttigt ändamål». I allmänhet brukar man icke, då det är fråga om ett köp, och köparen angivit ett visst syfte, tillägga att även andra syften ingå i överlåtelsen, varom köparen för sin del ingen- ting yttrat. Det är emellertid icke dessa egenheter i *formell* hän- seende jag närmast fäst mig vid utan därvid, att det är alldeles up- penbart, att utskottet genom användande av dessa ordalag i motive- ringen och klämman, vill för all framtid förhindra landstinget att få använda detta område för annat än *lasarettbyggnad eller därmed jäm- förligt allmännyttigt ändamål*. För min del har jag den bestämda uppfattningen, att ifrågavarande köp är fullkomligt i samma läge som ett annat vanligt köp enskilda personer emellan. Om jag t. ex. köper en tomt för att där bygga en ladugård men sedermera i stället uppför en villa å tomten, är jag enligt min uppfattning i min full- komligt klara rätt. Att genom användande av det här angivna orda- sättet få det bandet på landstinget, att landstinget icke skulle för framtiden kunna på annat sätt än det angivna använda detta till lands- tinget, därest utlåtandet godkändes från riksdagens sida, försålda området, anser jag juridiskt ohållbart.

Nu kunde man säga, att med sådan utgångspunkt jag skulle ha viss anledning att yrka ändring i utskottets utlåtande, men det är ett skäl, som särskilt bestämmer mig i detta avseende. och det är att and- ra kammaren redan bifallit utlåtandet. Jag skulle således med dessa ord vilja för min enskilda del förklara, att enligt min mening kommer landstinget genom det köp, som här skulle avslutas, att få full ägande- rätt till området. och att den av utskottet angivna begränsning icke äger någon reell betydelse.

Friherre Beck-Friis, Carl Joachim: Till det förslag Kungl. Maj:t framlagt har jordbruksutskottet fogat ett villkor, som avser de förmåner som tjänstemannasamhällets vid Mörby egnahemsförening nu åtnjuter. I motiveringen talas om, att Kungl. Maj:t förut medgivit denna förening vissa förmåner, och det omnämnes även vad genom överenskommelse med arrendatorn å kronoegendomen uppnåtts, och då nu jordbruksutskottet lagt det villkor till vad Kungl. Maj:t föreslagit, att upplåtelsen icke får verka rubbning i de av tjänstemannasamhällets vid Mörby egnahemsförening för närvarande åtnjutna förmåner eller andra enligt Kungl. Maj:ts beslut föreningen tillkommande rättigheter, så hoppas jag att detta icke skall tolkas på sådant sätt, att lands- tinget icke skulle äga rätt att träffa överenskommelse med veder- börande angående ordnandet på annat sätt av dessa rättigheter och förmåner. — Något yrkande har jag icke att framställa.

Ang. försälj-
ning av ett
område av
kronoegen-
domen Mörby.
(Forts.)

Ang. försäljning av ett område av kronoegendomen Mörby.

Efter det överläggningen ansetts härmed slutad, biföll kammarren vad utskottet i nu föredragna utlåtande hemställt.

(Forts.)

Vid ånyo skedd föredragning av jordbruksutskottets den 23 och 24 i denna månad bordlagda utlåtande nr 91, i anledning av Kungl. Maj:ts skrivelse med överlämnande av ett protokollsutdrag rörande ändring i gällande bestämmelser angående statsbidrag till fraktagifter för kalk m. m. för jordbrukets behov, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets den 23 och 24 innevarande maj bordlagda utlåtande nr 92, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar.

I en till riksdagen den 25 april 1916 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 235, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, förslagit riksdagen att i de i berörda protokoll närmare angivna, under 10 särskilda punkter upptagna ärenden, medgiva försäljning av kronoegendomar eller upplåtande av lägenheter från sådana egendomar.

Herr talmannen hemställde, att till en början endast skulle föredragas utskottets förslag beträffande punkten 8 i Kungl. Maj:ts föreliggande proposition.

Denna hemställan bifölls.

I följd härav företogs

Punkten 8 i Kungl. Maj:ts proposition, nr 235.

Ang. upplåtande av lägenheterna Lunnahult och Fredrikshult.

I denna punkt hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att lägenheterna Lunnahult och Fredrikshult finge var för sig med i statsrådsprotokollet angivet område från förra militiebostället $\frac{1}{4}$ mantal Sotlanda nr 2 Lillegård och $\frac{1}{2}$ mantal Sotlanda nr 3 Storegård i Lena socken av Älvsborgs län upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar.

Utskottet hade i avseende härå på angivna skäl hemställt, att riksdagen måtte endast på det sätt bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning, att riksdagen medgäve, att lägenheten Lunnahult finge med i statsrådsprotokollet angivet område från förra militiebostället $\frac{1}{4}$ mantal Sotlanda nr 2 Lillegård och $\frac{1}{2}$ mantal Sotlanda nr 3 Storegård i Lena socken av Älvsborgs län upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar.

Herr statsrådet friherre Beck-Friis: Herr greve och talman, mina herrar! Vid den upplåtelse, som här är i fråga från kronoegendomen Sotlanda, har Kungl. Maj:t föreslagit, att tvenne torp skulle försäljas. Detta föreslås på den grund, att samtliga myndigheter därom varit fullständigt eniga; icke någon som helst tvekan har rått hos Kungl. Maj:ts befallningshavande, hos domänstyrelsen eller uppskattningsmännen under behandlingen av denna fråga. Utskottet har emellertid kommit med det förslaget, att det ena torpet, Fredrikshult, icke borde säljas, därför att det vore lämpligt till skogsarbetartorp, medan däremot det andra torpet tillstyrkes till försäljning. Då denna fråga i går förekom i andra kammaren, uppträdde först jordbruksutskottets ordförande, som hade reserverat sig mot utskottets förslag och förordade den kungl. propositionen. Sedan uppträdde representanter från Älvsborgs län, som förklarade, att de ansågo såsom synnerligen egendomligt det beslut, som utskottet kommit till, och förordade på det allra varmaste, att även den andra torplägenheten Fredrikshult skulle få avyttras i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag. Det uppgavs, att detta torp skulle hava upparbetats av nuvarande torparens fader, som på egen bekostnad hade uppfört samtliga byggnader. Torpet innehades nu av sonen, som skötte torpet på ett alldeles utmärkt sätt. Torpet är beläget vid en utkant av gården, och det finnes flera torp på gården, som uppskattningsmännen och myndigheterna icke föreslå till försäljning. Påståendet, att detta torp vore behöfligt såsom skogsarbetartorp, synes därför något egendomlig, när icke ens den jägmästare som varit med om värderingen och avgivit yttrande i saken, framställt förslag härom.

På den grund att andra kammaren efter upplysningar som lämnats av med orten fullt kända personer, varvid de på det varmaste förordat Kungl. Maj:ts proposition, skulle jag för min del våga yrka på, att även första kammaren med avslag på utskottets hemställan ville helt godkänna Kungl. Maj:ts proposition i detta fall och därvidlag bestämma, att båda torpen, Lunnahult och Fredrikshult, måtte få försäljas, och särskilt vill jag härvid betona vad jag nyss sade, att torpet Fredrikshult huvudsakligen tillkommit genom arbete av nuvarande torparen och denne torparens fader samt att denne torpare äger samtliga byggnaderna.

Herr Barthelson: Såsom herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet nu anförde, stöder sig den kungl. propositionen på den förefintliga utredningen, och jag är den siste, som icke erkänner att, med den utredning som föreligger, Kungl. Maj:t icke gärna kunde komma till annat beslut än att föreslå riksdagen att sälja ifrågavarande torp. Jordbruksutskottets ledamöter ha, såsom vi sett, med ett undantag avstyrkt Kungl. Maj:ts proposition i vad den rör torpet Fredrikshult. Då detta utskottets beslut beror på en vädjan till utskottet från mig

*Ang. upp-
låtande av
lägenheterna
Lunnahult
och Fredriks-
hult.*

(Forts.)

Ang. upp-
lätande av
lägenheterna
Lunnahult
och Fredriks-
hult.

(Forts.)

i egenskap av överjägmästare inom det distrikt, där detta torp ligger, skall jag be att inför kammaren få klargöra de skäl, vilka av mig inför utskottet åberopades, och som av utskotts- majoriteten godtogos.

Jag har flera gånger inför kammaren haft äran framhålla nödvändigheten av att det för statens skogsväsende finnes tillräckligt med skogsarbetarbostäder, och att detta är ett nödvändigt villkor för erhållande av en för en rationell och ekonomisk skogsskötsel behövlig arbetarestam. Då jag anser, att nämnda torp är behövt för skötseln av skogen i fråga, hemställde jag, som nämnt, till utskottet, att det skulle hemställa hos riksdagen om avslag å Kungl. Maj:ts proposition. Då jag emellertid icke är nog förmäten att förutsätta, att kammaren skall lyssna enbart till mitt vittnesmål i denna så att säga skogs- ekonomiska fråga, skall jag be att få lämna kammaren några korta utdrag ur utlåtanden rörande kronans jordbrukspolitik. Jag ber att först få läsa upp några rader i det betänkande, som avgivits av 1911 års kommitté för avgivande av förslag till bättre vård av statens skogar i södra och mellersta Sverige. Denna kommitté tillsattes av Kungl. Maj:t på riksdagens initiativ, i anledning av den kritik, som riktats mot det oekonomiska sätt, på vilket statens skogshantering ansågs skötas.

Kommittén har bland annat haft skogsarbetarfrågan under en vidlyftig utredning. Kommittén säger härom bland annat: »Med ju större intensitet skogsbruket å en egendom bedrivs, dess större blir även behovet därstädes av för skogsvården lämpad arbetskraft.» Och vidare: »Det är emellertid ej endast på mängden av tillgänglig arbetskraft, som ett rationellt skogsbruk ställer stora krav, utan jämväl på beskaffenheten av samma arbetskraft. De flesta skogsarbeten, men särskilt alla huggningar och arbeten för virkets förädling (kolning) kräva yrkes- skicklighet, både för att arbetsprodukten skall bliva av fullgott slag och för att en så stor snabbhet med bibehållen noggrannhet i arbetet skall kunna erhållas, att detta alltid blir ekonomiskt lönande. Därtill kommer på grund av skogsbrukets art, att skador, som förorsakats genom ett oskickligt eller vårdslöst utförande av skogsvårdsåtgärder, ofta ej kunna botas och alltså orsaka skogsägaren avsevärda förluster.» På ett annat ställe säger samma kommitté: »Det är sålunda för det rationellt bedrivna skogsbruket av allra största vikt, att god tillgång på skickliga skogsarbetare finnes. Sådana torde emellertid ej kunna erhållas, med mindre kronan genom lämpliga upplätelser av befintliga eller nyanlagda jordbrukslägenheter skaffar sig en stam fasta, för skogsbruket enbart avsedda arbetare. Med tillfälligt anställda lösarbetare torde nämligen tillfredsställande resultat ej kunna nås.»

Vidare vågar jag besvara kammaren med att uppläsa några rader ur fjärde häftet av Sociala meddelanden för 1916, som nyligen tillsänts riksdagsmännen. Uttalandet är föranlett av en

hänvändelse från socialstyrelsen till skogstjänstemännen rörande tillgången å arbetare för vissa ändamål å kronopakerna och lyder så: »Från de flesta jägmästare har vid uppgifternas insändande uttryckligen framhållits, att revirförvaltningarna endast vore betjänta med fullt duglig och vid skogsarbete van arbetskraft, enär erfarenheten visat, att otränade eller opålitliga arbetare vore mera till besvär än till nytta, och därtill i de flesta fall visade sig oförmögna att med gällande ackordspris förvärva sig någorlunda tillfredsställande arbetsförtjänst. En olägenhet, som av åtskilliga revirförvaltare i detta sammanhang betonats, är bristen på lämpliga arbetarbostäder å statens skogar. Den otillräckliga tillgången härför omöjliggör i många fall en ur andra synpunkter önskvärd ökning av arbetsstyrkan å kronoparkerna.»

*Ang. upp-
låtande av
lägenheterna
Lunnahult
och Fredriks-
hult.*

(Forts.)

Till belysande av detta förhållande skulle kunna anföras exempel på vilka stora förluster, särskilt under nu rådande högkonjunktur för virke kronan gör på de ställen där denna högkonjunktur av brist på arbetare ej kan utnyttjas.

Det torp varom här är fråga ligger, såsom herr statsrådet nämnde, i utkanten av skogen, men detta är en fördel i förevarande fall. Det har lämplig areal, så att där kan en arrendator föda häst och några kor. Gent emot dem som tala om att här bör bli va ett eget hem, vill jag erinra, att en skogsarbetare även den väl har sitt egna hem fastän han arrenderar jorden. Att befolkningen själv i många fall åtminstone har denna uppfattning synes mig ligga i den omständigheten att det ofta kommer sådana personer, som själva äga lägenheter liggande på kronoparkerna och hembjuda dessa till staten. På så sätt har staten kommit att köpa många dylika, och de förutvarande självägarna ha blivit arrendatorer och trivas bättre under nuvarande förhållanden än förut, då de sutto såsom egnahemsägare. Man kan för övrigt icke tänka sig några mera lämpliga jordbruksarrenden än de som finnas på statens skogar. Den, som har ett sådant arrende, har sommaren fri för jordbruksarbete, under det han på vintern kan intjäna arrendet genom arbete på skogarna och dessutom ej obetydligt däröver.

Vidare sade herr statsrådet, att den man som nu sitter på torpet och hans fader voro de som egentligen uppfört husen. Detta är sant, men jag kan icke förstå, att däri på något sätt ligger någon olägenhet. Är det så att en arrendator det önskar, brukar kronan inlösa husen till fulla värdet. Att han verkställt uppodlingar å torpet är sant, men därtill tages också hänsyn vid arrendebeloppets bestämmande. Om innehavaren fortfar att i egenskap av arrendator innehava torpet, har kronan i sin hand att bestämma vilket arbete han bör utföra för kronans räkning. Säljes åter torpet, kan ägaren av detsamma naturligtvis ej åläggas att å kronan göra några arbeten.

Herr statsrådet nämnde visserligen, att det fanns flera torp till egendomen, men dessa äro upplåtna till arrendatorn av jord-

Ang. upp-
låtande av
lägenheterna
Lunnahult
och Fredriks-
hult.
(Forts.)

bruket därstädes. Då egendomens skog undantagits för, att skötas såsom kronopark och då jag hör till dem som hava ansvar för denna skogs skötsel, har jag ansett det vara min skyldighet att framhålla nödvändigheten för staten att bibehålla ett sådant torp som det ifrågavarande för skogsväsendets behov, och att icke sälja detsamma. Att den man som nu innehar torpet skött detsamma bra är alldeles riktigt, men jag kan icke förstå annat än att han kan göra detsamma fortfarande även såsom arrendator.

Som sagt, herr talman, detta torp är enligt min åsikt behöfligt för statens skogsväsende, och har jag därför för min del vågat hemställa hos utskottet, att det skulle äfvstyrka Kungl. Maj:ts proposition och hemställa, att riksdagen skulle bifalla denna hemställan, och vågar jag nu göra samma hemställan till denna kammares ledamöter, varför jag, herr talman, vördsamt hemställer om avslag på Kungl. Maj:ts proposition och bifall till utskottets förslag.

Herr Holmquist: Det är utan all fråga, att vad den siste talaren här anfört har mycket stor betydelse, och särskilt då dessa ord komma från en man, som med stort intresse och framstående skicklighet ägnat sig åt den svenska skogsvården är det klart, att dessa ord få om möjligt ökat värde.

Men jag får säga, att en del förhållanden dock äro av den beskaffenhet, att jag trots detta och trots att jag inom utskottet har delat den uppfattning, som fått sig uttryck i utskottets utlåtande i den föredragna punkten, måste här säga, att en del upplysningar, som sedan kommit mig till del, nödga mig här i kammaren intaga en annan ståndpunkt än jag intog i utskottet. Jag vill, såsom jag nämnde, icke ett ögonblick bestrida, att skogsarbetartorp, då det gäller att få skogsarbetare, äro av ofantligt stor betydelse, men vid sidan av detta kommer här någonting annat, och det är, att här *alldeles särskilt* är ett fall, där man måste tänka på vad som ligger i att giva möjlighet till skapande av eget hem åt en familj, som i ett par generationer gjort allt för att kunna få särskilt *detta* hem.

Det är redan av herr statsrådet anfört, huruledes man i riksdagens andra kammare har påpekat detta förhållande, och jag har här i första kammaren från flera håll fått meddelanden av ungefär enahanda art, som göra, att jag icke kan vidhålla den ställning utskottet valt. Det är ju så, att det icke bara är den avlidne innehavaren av detta torp utan även hans söner som under många och långa år genom sina besparingar förskaffat sig de byggnader som finnas på torpet och vant sig in i att anse och betrakta torpet såsom deras framtida egna hem. Under sådana förhållanden synes det mig som egnahemsfrågan särskilt i detta speciella fall är så stark och framträder med sådan kraft, att man borde kunna bortse från den andra uppfattningen, ehuru även den har en mycket stor betydelse.

Vad särskilt den här avsedda fastigheten beträffar finns det på densamma två andra torplägenheter. Jag kunde åtminstone icke i den siste ärade talarens anförande läsa, att man icke även skulle

kunna taga hänsyn till dessa torp för att få skogsarbetarfrågan löst. Av dessa anledningar, herr talman, tillåter jag mig hemställa om bifall till Kungl. Maj:ts proposition och således till försäljning av även lägenheten Fredrikshult.

*Ang. upp-
låtande av
lägenheterna
Lunnahult
och Fredriks-
hult.*

(Forts.)

Herr *Barthelson*: Den siste ärade talaren framhöll såsom sitt väsentligaste skäl för bifall till den föreliggande propositionen de sociala skälen. Jag ber då att mot detta få framhålla, att jag åtminstone icke borde beskyllas för att icke vilja tillgodose den saken. Det är icke många dagar sedan jag föreslog under diskussionen här i kammaren, att nio lägenheter skulle efter styckning av en egendom, som ej lämpade sig för skogsbruk, försäljas till egna hem, men då beslöt kammaren, att försäljning ej skulle ske, och detta därför att enligt förslaget lägenheterna skulle erhålla viss areal skog. Den kronopark, som här är i fråga, innehåller den jämförelsevis ringa arealen av 137 hektar, nära nog det minsta möjliga för att kunna sköta den ekonomiskt så att staten skall kunna få ränta på det kapital den representerar. Nu föreläs i Kungl. Maj:ts proposition, att icke mindre än 10 % eller 14 hektar av ungskogen skall avsättas till detta torp. Var det skäl förra gången avslå försäljningen på den grund att varje lägenhet skulle få 5, 6 å 8 hektar skogsmark sig tilldelad av en skog som ej kan ekonomiskt av kronan förvaltas, så synes konsekvensen fordra att, då det såsom här föreslås att en i sig själv liten kronopark skall minskas med 10 % av sin areal, man även denna gång avslår denna hemställan.

Så sade den ärade talaren, att det fanns två andra torp till egendomen. Jag nämnde i mitt förra anförande, att dessa icke äro tillagda kronoparken och att de sålunda icke hava något med denna att göra. Enligt det sista uppskattningsförslaget skola de nämligen tillhöra jordbruksegendomen.

Med vad jag nu anført tror jag mig hava bemött den siste talarens anförande och vidhåller mitt yrkande.

Herr *Petersson*, *Alfred*: Just därför att den siste ärade talaren vid mera än ett tillfälle har påyrkat försäljning just ur den sociala synpunkt han nyss nämnde, blev jag något förvånad, när jag erfor, att han med en viss intensitet ville motsätta sig nu ifrågavarande försäljning. Själv delade jag hans uppfattning rörande försäljningen av de nio lägenheter, om vilka han nyss talade, och röstade för denna försäljning. Men i konsekvens med den då intagna ståndpunkten anser jag, efter de upplysningar man fått, att det icke finnes något egentligt skäl, varför man skulle avslå Kungl. Maj:ts proposition rörande detta lilla torp, som enligt de upplysningar herr statsrådet själv meddelat har uppodlats och bebyggts av den nuvarande innehavaren och hans far.

Herr *Barthelson* har med den insikt han bör äga talat om betydelsen av skogsarbetare och skogstorp. Jag vill nu säga rörande den här ifrågavarande saken, att icke tror jag, att detta intresse blir skadat eller icke kan tillgodoses genom denna försäljning. Varför skall

Ang. upp-
låtande av
lägenheterna
Lynnahult
och Fredriks-
hult.
(Forts.)

man förresten a priori gå ut ifrån att, om man försäljer torpet till denna man och han därför får äganderätt till detsamma, han icke skall ägna åtskilligt av sin tid och sina krafter åt skogsarbetet på denna kronopark, då det behöves och han finner sin fördel därmed förenad? Han hinner lika väl sköta torpet nu, när han äger det, som han skulle göra såsom arrendator. Alltså kan jag icke av detta skäl anse, att kammaren bör avslå denna framställning.

Herr Barthelson har sagt, att utskottet fattat sitt beslut på grund av en vädjan från honom. Jag tror nu att, ifall kammaren på grund av skäl som nu framkommit här skulle fatta ett annat beslut än det utskottet kommit till på grund av denna vädjan, herr Barthelson icke alls skall taga detta illa vid sig. Jag instämmer därför i yrkandet på bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

Herr statsrådet friherre Beck-Friis: Det är verkligen rätt ledsamt för mig såsom jordbruksminister att vid fråga om försäljning av lägenheter bliva bemött av överjägmästaren i det distrikt, inom vilket ifrågavarande lägenhet ligger. Det synes mig, att det skulle vara lämpligare, om överjägmästaren hade yttrat sig i dessa frågor innan de komma in till Kungl. Maj:t. Kungl. Maj:t måste ju i dessa fall stöda sig på vad domänstyrelsen föreslagit, och såvitt jag kan se hava utlåtandena i denna fråga varit enhälliga. Jag har i dag särskilt efterhört i domänstyrelsen, om icke någon skogstjänsteman yttrat sig om detta torp och fått det svaret att revirjägmästaren har förordnats att närvara vid arrendeuppskattningen, men synes icke varit i tillfälle att närvara, utan har i stället avgivit ett skriftligt utlåtande, däri han sagt sig icke påyrka, att ifrågavarande torp skall bibehållas för skogsväsendet. Således har revirjägmästaren avgivit tillstyrkande yttrande, och då ett utlåtande är enhälligt, lär det icke brukas att särskilt remittera det till överjägmästaren. Men jag tycker, att det vore önskligt, om överjägmästaren skulle kunna övervaka dessa frågor så, att överjägmästarens åsikter kunna göra sig gällande, innan domänstyrelsen lämnar sin utredning till Kungl. Maj:t. Hade jag, vid frågans beredning innan den föredrogs i konseljen, av handlingarna kunnat se att överjägmästaren hade haft en mot revirjägmästaren avvikande mening, är möjligt att min ståndpunkt till frågan blivit en annan.

Herr Barthelson uppläste södra skogskommitténs förslag om skogsarbetaretorp. Ja, skogskommitténs betänkande synes mig i det fallet vara bra, och det tror jag också, att jag förut har haft tillfälle att säga. Men nu är det det egna, att det just är ordföranden i kommittén, som har reserverat sig för detta torps försäljande. Således, ehuru han och herr Barthelson, som båda suttit som kamrater i kommittén, äro fullkomligt eniga om kommitténs utlåtande, döma de dock olika ifråga om försäljningen av detta torp. Det tyckes således icke vara något absolut hinder från södra skogskommitténs ståndpunkt för en försäljning.

Herr Barthelson sade, att staten väl löser husen, och att denne man alltså får betalt för dem. Ja, det är just därvid, som man får

lov att tag litet hänsyn. Det är ju givet, att om en arbetare genom egen flit och stor sparsamhet har upparbetat ett ställe och för egna medel byggt och skaffat sig husen, är han naturligtvis också så fäst vid det stället, att det icke är underligt, om han direkt framställer en begäran att få tillösa sig det. Det är nog icke lätt för honom att då säga: »Det är mig likgiltigt, om jag skall sälja mina hus eller om jag får köpa torpet, å vilket de äro byggda.» Jag har den uppfattningen, att är det en arbetsam karl och så ivrig, att sköta sig väl, som här tyckes vara fallet, så kommer han nog, även sedan han förvärvat detta torp som eget hem, att söka sig arbete utom dessa tio tunnland åker för att därigenom förtjäna litet extra, vadan jag hoppas och tror, att överjägmästaren nog kan få använda även den arbetskraften, även om mannen nu får bli ägare till sitt lilla torp. Ja, jag har den övertygelsen, att just i det nu föreliggande fallet skulle det vara stor skada, om man icke låte denne man få köpa sitt torp.

Jag hemställer därför fortfarande, om icke denna kammare liksom andra kammaren skulle vilja bifalla Kungl. Maj:ts proposition.

Herr Barthelson: Med anledning av herr statsrådets och chefens för jordbruksdepartementet anförande rörande den kritik jag i egenskap av riksdagsman ägnat ifrågavarande ärendet skall jag anhålla att få lämna några upplysningar.

Vad det beträffar, att jag borde hava sett till, att jag fått tillfälle att yttra mig vid den förberedande behandlingen av dessa ärenden, ber jag få framhålla, att skogsstatens tjänstemän, som icke verkställa uppskattningar för försäljning av jordbruksdomäner, icke alltid få del av uppskattningsmännens förslag. Oaktat jag för min del därom anhållit hos vederbörande, händer det såsom i det nämnda fallet, att handlingarna ej remitteras till överjägmästaren för yttrande. Dessutom kan jag nämna, att jag vid tiden för denna frågas förberedande behandling under en tid av omkring ett år åtnjöt tjänstledighet på grund av dels mitt riksdagsmannaupdrag, dels medlemskap i kommittéer.

Herr Petersson förmenade, att denne torpare, som det nu gäller, fortfarande skulle kunna ägna sina krafter åt skogsarbetet även sedan han blivit ägare av lägenheten. Emellertid ber jag att få i det avseendet påpeka, att sedan denne man blivit ägare av torpet, han kan sälja detsamma vilken dag som helst; och då kan man ju istället få dit en person, som kanske icke alls passar för platsen.

Jag ber att få inskränka mig till detta yttrande.

Herr Nylander: Herr greve och talman! Med den kännedom jag fått om ifrågavarande lägenhet, har jag kommit till den uppfattningen, att det icke torde vara absolut nödvändigt, att lägenheten bibehålles såsom skogsarbetarbostad. Den är belägen i yttersta utkanten av huvudegendomens skogsmark och är synnerligen lämplig att avsöndras till eget hem.

*Ang. upp-
låtande av
lägenheterna
Lunnahult
och Fredriks-
hult.
(Forts.)*

Ang. upp-
låtande av
lägenheterna
Lunnahult
och Fredriks-

(Forts.)

Såsom redan framhållits, äger staten icke några egna byggnader å lägenheten i fråga, utan alla där uppförda hus tillhöra arrendatorn eller den nuvarande innehavaren. Denne lär vara en skötsam och ordentlig man som nog skulle känna det synnerligen smärtsamt, om nu riksdagen, i strid mot den av samtliga hörda myndigheter uttalade uppfattningen, avslöge Kungl. Maj:ts framställning i ärendet.

Jag ber, herr greve och talman, att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslags.

Herr statsrådet friherre Beck-Friis: Jag måtte nyss hava uttryckt mig otydligt, då herr Barthelson kunde få den uppfattningen, att jag på något sätt gjorde anmärkning mot honom såsom riksdagsman. Jag ber att få säga, att något sådant icke alls var min mening. Jag kan försäkra herr Barthelson, att någon anmärkning mot honom såsom riksdagsman skulle jag icke på något sätt vare sig vilja eller våga framställa. Min mening var endast att säga, att det vore önskligt, att det icke endast i detta fall utan i alla förekommande dylika fall kunde ordnas så, att revirjägmästaren och överjägmästaren yttrat sig i frågan, så att denna kunde sägas vara fullt utredd av alla myndigheter, när den komme upp till Kungl. Maj:t.

Av ett uttalande i herr Barthelsons senaste anförande får jag den uppfattningen, att det måste finnas någon lucka i föreskrifterna angående dessa ärendens förberedande behandling. Jag skall söka taga närmare reda härpå.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talman i enlighet med de därunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet beträffande nu föredragna punkt hemställt samt vidare därpå att kammaren skulle bifalla vad Kungl. Maj:t i denna punkt föreslagit; och förklarade herr talman sig finna den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Barthelson* begärde votering, i anledning varav uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad Kungl. Maj:t i punkten 8 av nämnda propositionen nr 235 föreslagit, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles vad jordbruksutskottet i sitt utlåtande nr 92 hemställt beträffande denna punkt.

Vid slutet av den häröver anställda omröstningen befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 44;

Nej — 33.

Återstående punkter av förevarande utlåtande.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets den 23 och 24 i denna månad bordlagda utlåtande, nr 93, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtskilliga med den pågående avvitrtingen inom Västerbottens läns lappmark sammanhängande förhållanden samt en i ämnet väckt motion.

Ang. åtskilliga med avvitrtingen inom Västerbottens läns lappmark sammanhängande förhållanden.

I en till riksdagen den 7 april 1916 avläten, till jordbruksutskottet för förberedande behandling överlämnad proposition, nr 166, hade Kungl. Maj:t under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden av samma dag föreslagit riksdagen att

1:o) för sin del medgiva, att Kungl. Maj:t finge, innan författingsenlig prövning ägde rum av de föreliggande förslagen till avvitrting inom Sorsele och Dorotea socknar, med vederbörande rättsägare träffa sådana föreningar om förslagens godkännande, som lämnade utsikt till avvitrtingens avslutande inom en snar framtid, under förutsättning dock att i blivande avvitrtingsutslag infördes förbehåll om skyldighet för hemmansägare eller nybyggare att, i den mån genom tilläggsavvitrting bestämdes, till kronan avstå dels, mot ersättning, slätterängar utanför hemmanens eller nybyggenas egentliga ägoområden, dels ock, utan anspråk på ersättning, mark, som under beteckning av impediment tillagts hemman eller nybygge;

2:o) bemyndiga Kungl. Maj:t att, i händelse vidare utredning rörande avvitrtingen i Vilhelmina och Stensele-Tärna avvitrtingslag skulle giva vid handen, att därvid icke förekomme, på kronans rätt inverkan, väsentliga felaktigheter av annan art än de, som anmärkts under granskningen av avvitrtingsförslagen rörande Sorsele och Dorotea avvitrtingslag, med vederbörande rättsägare i förstnämnda båda avvitrtingslag träffa sådana föreningar, som i föregående punkt omförmäلتs, under den i samma punkt angivna förutsättning beträffande tilläggsavvitrtings genomförande;

3:o) medgiva, att det för 1912 års riksdag på extra stat för år 1913 anvisade förslagsanslaget å 52,000 kronor för förvärvande för renskötelsens behov av vissa inom Sorsele och Dorotea socknar belägna områden finge, med ett till nämnda summa fastställt belopp, i stället användas till bestridande av en del av de utgifter, som erfordrades till gäldande av de för tilläggsavvitrtings genomförande

Ang. åtskilliga uti nu ifrågavarande fyra avvitringslag uppkommande kostnader för
 med avvitrin- marks uppodlande och beredande för omedelbart bruk.
 gen inom Tillika hade Kungl. Maj:t velat inhämta riksdagens yttrande öfver
 Västerbottens ett propositionen bilagt förslag till kungörelse angående tilläggs-
 läns lappmark avvitring i vissa delar av Västerbottens läns lappmark; och hade
 sammanhän- Kungl. Maj:t förklarad sig vilja, efter mottagandet av riksdagens
 gande för- svar, företaga frågan om nämnda författning till slutlig prövning.
 hållanden.
 (Forts.)

I sammanhang med denna proposition hade utskottet till be-
 handling förehafat en i anledning av densamma inom andra kamma-
 ren av herr *Hellberg* i Lycksele väckt motion, nr 296, däri hemställt,
 att riksdagen ville, dels förklara, att för riksdagens del hinder på
 grund av hittills framställda anmärkningar icke mötte för faststäl-
 lande av de föreliggande förslagen till allmän avvitring inom Do-
 rotea, Sorsele, Vilhelmina samt Stensele-Tärna avvitringslag, dels,
 med avslag i övrigt å ifrågavarande proposition samt med uttalande
 av önskvärdheten av att utbyte av ströängar inom ifrågavarande fyra
 avvitringslag fortast möjligt åvägabringas, hemställa, att Kungl.
 Maj:t vid utarbetande av härför erforderligt författningsförslag ville
 beakta de synpunkter, som i motionen utvecklats.

Utskottet hade i föreliggande utlåtande på anförda skäl hem-
 ställt

A) att riksdagen med anledning av förevarande proposition och
 herr *Hellbergs* i ärendet avgivna motion
 måtte *dels*

1:o) för sin del medgiva, att Kungl. Maj:t finge, innan författ-
 ningsenlig prövning ägde rum av de föreliggande förslagen till av-
 vittring inom Sorsele och Dorotea socknar, med vederbörande rätts-
 ägare träffa sådana föreningar om förslagens godkännande eller vid-
 taga sådana åtgärder i fråga om kronans rätt, som lämnade utsikt till,
 att den allmänna avvitringen kunde inom en snar framtid avslutas,
 dock sålunda att i blivande avvitringsutslag infördes förbehåll om
 skyldighet för hemmansägare eller nybyggare att, i den mån genom
 tilläggsavvittring bestämdes, till kronan avstå dels, mot ersättning,
 slätterängar utanför hemmanens eller nybyggenas egentliga ägoområ-
 den, dels ock, utan anspråk på ersättning, mark, som under beteckning
 av impediment tillagts hemman eller nybygge;

2:o) bemyndiga Kungl. Maj:t att, i händelse vidare utredning
 rörande avvitringen i Vilhelmina och Stensele-Tärna avvitringslag
 skulle giva vid handen, att därvid icke förekomme, på kronans rätt
 inverkan, väsentliga felaktigheter av annan art än de, som an-
 märkts under granskningen av avvitringsförslagen rörande Sor-
 sele och Dorotea avvitringslag, med vederbörande rättsägare
 i förstnämnda båda avvitringslag träffa sådana föreningar
 eller vidtaga sådana åtgärder i fråga om kronans rätt, som i föregån-
 de punkt omförmäls, under den i samma punkt angivna förutsätt-
 ning beträffande tilläggsavvittrings genomförande;

3:o) medgiva, att det av 1912 års riksdag på extra stat för år

1913 anvisade förslagsanslaget å 52,000 kronor för förvärvande för renskötselns behov av vissa inom Sorsele och Dorotea socknar belägna områden finge, med ett till nämnda summa fastställt belopp, i stället användas till bestridande av en del av de utgifter, som erfordrades till gäldande av de för tilläggsavvittrings genomförande uti nu ifrågasvarande fyra avvittringslag uppkommande kostnader för marks uppodlande och beredande för omedelbart bruk;

Ang. åtskilliga med avvittringen inom Västerbottens läns lappmark sammanhängande förhållanden.

(Forts.)

dels ock vidkommande det propositionen bilagda förslag till kungörelse angående tilläggsavvittring i vissa delar av Västerbottens läns lappmark förklara, att riksdagen icke hade något att däremot erinra i vidare mån, än som framginge av vad utskottet här ovan i sitt yttrande anförde.

B) att riksdagen måtte förklara, att herr Hellbergs motion i vad den icke här ovan blivit besvarad icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Herr R o g b e r g: Herr talman! Jag har i huvudsak icke någon anmärkning att framställa vare sig mot den kungliga propositionen eller utskottets hemställan. Jag kommer således icke att framställa något yrkande. Men det förekommer en sak i propositionen, vilken icke blivit föremål för något omnämnande av utskottet, förmodligen därför att utskottet — och gärna vill jag medge med visst fog — funnit denna sak ligga vid sidan av det egentliga ämnet; jag avser vad som blivit påpekat om vikten av att kronan genom avvittringarna icke går miste om rätten till dammfästena vid källsjöarna till de stora vattendragen Viindelälven, Umeälven och Ångermanälven. Därom har i statsrådsprotokollet blivit anförde, att skulle anledning prövas föreligga att för tillgodoseende av detta intresse vidtaga en eller annan mindre jämkning i avvittringsförslagen, lärer utredning ifråga om sådana jämkningar lätt kunna åvägabringas, innan vidare behandling av förslagen äger rum.

Denna tanke synes mig verkligen vara värd att taga vara på, och jag vågar därför nu uttala den önskan, att avvittringarna må verkställas med sådan framsynthet, att just detta omnämnda intresse må vinna skäligen beaktande.

Efter härmed slutad överläggning biföll kammaren vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Föredrogos ånyo bevillningsutskottets den 24 och 26 i denna månad bordlagda memorial och betänkande:

nr 29, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut rörande viss del av utskottets betänkande nr 22, i anledning av väckta motioner angående tillägg till bestämmelserna om ersättning till följd av statsmonopol å tobakstillverkningen.

Lades till handlingarna.

nr 30, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny förordning angående villkoren för postbefordran av tidningar och andra periodiska skrifter, dels ock i ämnet väckta motioner.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herrar *Hellström* och *Asplund* från och med den 29 innevarande maj till och med den 7 nästkommande juni.

Justerades sex protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 8,55 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.
